

Rytíř spravedlnosti

Autor nejlepšího detektivního románu loňského roku Zrnko pravdy je původním povoláním novinář. Na literární scéně debutoval hororem, pak si vyzkoušel teenagerovskou fantasy. Největší ohlas měla jeho trilogie krimi příběhů s prokurátorem Teodorem Szackim v hlavní roli.

text: Jindřich Göth
foto: Profimedia.cz

ZYGMUNT MIŁOSZEWSKI

Zygmunt Miłoszewski

* 8. května 1976, Varšava, Polsko

- spisovatel, scenárista
- 2005 debutoval románem Intercom (v originále Domofon)
- 2006 napsal fantasy Zmijí hory (Góry zmijowe)
- 2011 v češtině vyšla kniha Zapletení, první část detektivní trilogie s prokurátorem Teodorem Szackim
- 2013 román Nezaplatitelný (česky vyšel v roce 2014) byl v Polsku vyhlášen knihou roku
- 2014 český překlad románu Zrnko pravdy, za nějž dostal cenu Nagroda Wielkiego Kalibru za nejlepší polský kriminální román; ve stejném roce vyšel v Polsku třetí díl trilogie Gniew (Hněv), české vydání je naplánováno

Proč jste se nakonec rozhodl pro detektivní žánr?

Začínal jsem hororem a musím říct, že žánr fantastiky mě dodnes přitahuje ze všeho nejvíc. Pro mě je klasická sci-fi ze 40. let skvělým nástrojem k popisu dnešní reality, proto jsem se vrhl na fantastiku. Následná cesta k detektivkám byla velmi jednoduchá – chtěl jsem si vyzkoušet něco nového a můj nakladatel mi řekl, že teď je velmi žádaný právě detektivní žánr. A jestli bych si ho nechtěl zkusit. Zaujalo mě to a uvědomil jsem si, že právě pomocí detektivky lze v dnešní době nejlépe mluvit o společnosti a popisovat její problémy. To je ostatně cíl, který jsem při psaní vždycky měl.

Jak se zrodila postava prokurátora Teodora Szackého?

Moje dcera si ze mě vždycky utahuje, že je v něm mnohem víc mě, než si myslím. Když jsem začal psát detektivní román, chtěl jsem, aby byl jiný. Nechtěl jsem spadnout do toho stereotypu o frustrovaném policistovi, kterého opustila žena, hrozně pije a je celkově unavený životem. Proto prokurátor, nikoli policista. A navíc pro mě je detektivka román o spravedlnosti. Přijde mi, že prokurátor se k téhle pozici hodí víc. Má blíž k soudci, který je nad tím špinavým polosvětlem, v němž se pohybuje policista, a může tak být opravdu tím neposkvrněným rytířem spravedlnosti.

Objeví se ve vašich dalších knížkách?

Cyklus příběhů o Teodorovi Szackém byl od začátku koncipován jako trilogie. První dvě knihy už v češtině vyšly, třetí bude následovat brzy. Tímto hrdina končí a zároveň i já na nějakou dobu končím s detektivkami. Chtěl bych se posunout zase někam dál.

Kam to bude?

Vrátím se k tomu, co je mi velmi blízké a co už jsem psal, tedy k fantastice. Velmi mě zajímá otázka lidových, středoevropských slovanských pohádek a legend, na které se dneska díváme jako na něco z pradávne minulosti. Přitom když se tehdy vyprávěly, byly podávány jako současné příběhy, které se staly třeba ve

vedlejší vesnici. Smyslem těch legend bylo, že se předávaly od úst k ústům, a když jsme se přestěhovali do měst, přestali jsme si je vyprávět. A mě zajímá, jaké by to bylo, kdybychom se ty příběhy pokusili znovu odvyprávět tak, jako by se děly právě teď.

Vrátím se ještě k detektivkám, respektive k způsobu, jakým je lze psát. Mám představu, že kdybych chtěl napsat detektivku, začínám od konce. Víím, jak to dopadne, a zpětně vrším události, které tomu předcházejí. Postupoval jste tímhle způsobem?

Pokaždé když jsem si sedal k psaní detektivního románu, jsem měl dobrý začátek, rozpracoval jsem si několik scén a víceméně jsem věděl, kam to

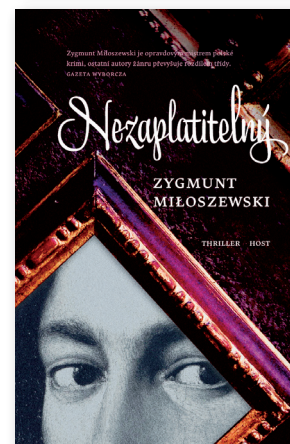
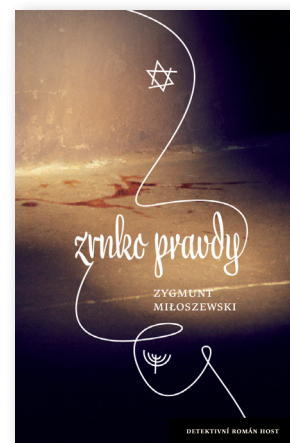

POSVÍME SI NA PRAVDU. S filmovým prepisem svého románu Zrnko pravdy autor románové předlohy problém nemá.

směřuje. Definitivní představu o tom, jak to celé dopadne, jsem neměl. Myslím si, že není možné si sednout k románu, u něhož máte jasně danou celou dějovou linku. Psaní je dlouhodobý proces, během kterého se motivy a postavy nějakým způsobem vyvíjejí. Sžívám se s nimi, napadají mě mnohá lepší řešení, čtu si o věcech, o kterých píšu, a tím pádem mě napadají další alternativy. V případě detektivky je tento pracovní postup přece jen obtížnější. Když píšete společenský román, až tak nevádí, nasměrujete-li ho v průběhu práce někam jinam, zatímco detektivka musí držet pohromadě a být logická. Stává se, že přijdu-li při psaní na nějaký lepší konec, než jsem původně plánoval, musím se vrátit k už napsaným částem a upravit je, aby všechno sedělo. Například román Nezaplatitelný původně začínal na podzim a končil v zimě. Pak mi došlo, že aby fungoval co nejlépe, musí se celý odehrávat v zimě. Následovala neuvěřitelná mravenčí práce projít zpětně odstavec po odstavci, měnit všechny zmínky o počasí nebo jak jsou hrdinové oblečení.

Jak se vám líbily filmové prepisy vašich knížek Zapletení a Zrnko pravdy? Podíleli jste se nějak na jejich vzniku?

V případě prvního filmu Zapletení jsem byl začínající autor a byl jsem velice rád, že někdo chce natočit mou knihu. S adaptací jsem neměl vůbec

Velmi mě zajímá otázka lidových, středoevropských slovanských pohádek a legend.

ZAPLÉST SE S FILMEM. Adaptace románu Zapletení se však podle spisovatelových představ nevyvedla.

nic společného, nechal jsem to zcela na filmařích, ale bohužel to nedopadlo moc dobře. S výsledkem jsem spokojený nebyl, a když se hovořilo o možnosti natočení Zrnka pravdy, které teď v Polsku běží v kinech, řekl jsem, že s tím taky raději nechci mít nic společného. Režisér mě ale přesvědčil, že bychom to měli dělat společně, scénář jsme napsali dohromady. Je to velmi slušně udělaná detektivka a jsem s ní spokojený.

Pracoval jste jako novinář v polské mutaci Newsweeku. Věnujete se žurnalistické profesi i nadále?

V médiích už nepracuju, navíc jsem nikdy nebyl žádná novinářská hvězda, dělal jsem hlavně editora. Měl jsem dobrou jazykovou výbavu. Dnes už s tímhle světem nemám nic společného, mám štěstí, že se mi daří žít pouze z psaní. Za ta léta už moc dobře vím, jak média fungují, a už bych se k té práci nikdy nechtěl vrátit. Působil jsem především v kulturních odděleních novin, které už buď neexistují, nebo jsou zcela zdecimované, a ani nevím, kde bych se mohl eventuálně uchytit. Měl jsem ale štěstí na dobré šéfy. Pokaždé když mi vyšla knížka, jsem měl pocit, že teď se konečně stanu tím slavným a bohatým spisovatelem, a s prací tím pádem můžu okamžitě seknout. To se samozřejmě nestalo a musel jsem se vrátit s prosíkem, aby mě přijali zpátky. Nakonec se mi zadařilo natolik, že dnes se mohu živit opravdu pouze literaturou.

V jakém stavu je v Polsku momentálně literární scéna, na níž se pohybujete vy? To znamená detektivky, sci-fi, fantasy a podobně?

V Polsku je celkově dobrá doba pro kulturu, a to i navzdory faktu, že polská vláda kultuře moc nakloněná není. Daří se nám dělat spoustu věcí a opravdu mám pocit, že se dá hovořit o vývoji a vzestupu. Když před deseti lety vznikla cena pro nejlepší polskou detektivku roku, vybíralo se z deseti románů. Letos a loni bylo kandidátů kolem stovky. Detektivka je teď obrovsky módní, přičemž se můžeme ptát, jestli je kvantita přímo úměrná kvalitě. Pokud jde o fantasy a sci-fi, má Polsko velkou tradici v čele s autory jako Andrzej Sapkowski nebo Stanisław Lem. Samozřejmě bych rád, aby bylo nejen hodně románů, ale také hodně dobrých románů. Dost často se stává, že se mě zahraniční nakladatelé ptají, koho ještě bych doporučil z polských detektivkářů. A mám s tím problém. Polské detektivky jsou většinou na velmi dobré úrovni literární, ale často v nich kulhá detektivní konstrukce. To je opak skandinávských detektivek, kterých vzniká mnoho, často jsou velmi slabé po literární stránce, ale vždy jsou solidně postavené z hlediska žánru. Stále věřím v to, že jak je pořád v módě skandinávská detektivní vlna, stane se senzací i středoevropská škola, a doufám, že přispěji i čeští kolegové.